

TERRITORIES OF TIME

Ignasi ABALLÍ

ABSALON

David CLAERBOUT

Lieven DE BOECK

Sofia HULTÉN

Alfredo JAAR

Bruce NAUMAN

12 Maart – 17 April 2010

«De daad is maagdelijk, zelfs herhaald» schreef René Char in zijn *Feuillets d'Hypnos*. Dit aforisme, tegelijkertijd vol eenvoud en van grote dichtheid, werpt een nuttig licht op de in *Territories of Time* getoonde werken die, elk op hun manier, de notie van repetitieve tijd aansnijden. Ondanks de gewoonten die onvermijdelijk ritme geven aan ons dagdagelijkse, is geen moment gelijk aan het andere. Alles is altijd nieuw. Het leven is een voortdurende vloed van nauwelijks waarneembare momenten die ons intellect constant probeert te isoleren teneinde het benoemen en het begrijpen ervan mogelijk te maken. In deze tentoonstelling die zeven kunstenaars samenbrengt, wordt het herhaalde beeld getoond en geobserveerd met scherpte, absurditeit, melancholie, geweld, en tussen de regels door duikt een diepe reflectie op over wat de Tijd is, haar «materie» en territorium.

Linkerzaal

In zijn installatie *Opus 1981/Andante Desesperato* (1981), toont de in New York wonende Chileense kunstenaar **Alfredo Jaar** (°1956) een video, geïnspireerd op een foto van Susan Meiselas genomen te Nicaragua tijdens de Sandinistische revolutie. Het beeld geeft guerrillastrijders weer, schuilend achter een barricade van zandzakken, terwijl links een rechtstaande man klarinet speelt in oorlogsoutfit. Dit beeld vol paradoxen heeft Alfredo Jaar dusdanig getroffen dat hij besloot het als uitgangspunt te nemen voor zijn film *Opus 1981*. In de video ziet men hem op repetitieve en heftige wijze op een klarinet blazen tot het punt van volledige uitputting. Zijn gefilmde performance eindigt met een afgematte, dramatische, wanhopige toon. In dit werk lijkt Jaar uit te drukken dat men nooit de hoop moet opgeven, dat men steeds opnieuw ten strijde moet trekken tegen onderwerping en dat waarden zoals revolutie en vrijheid onlosmakelijk verbonden zijn met alle poëzie.

Rechterzaal

Met *Arena* (2007) projecteert de Belgische kunstenaar **David Claerbout** (°1969) meer dan 180 invalshoeken van eenzelfde moment tijdens een basketbalwedstrijd onder de vorm van een heel trage «slideshow». De kunstenaar kiest een hoogtepunt: het precieze moment waarop de bal (al dan niet) in de ring zal terechtkomen. Door middel van talrijke camera's werd de volledige spanning van het ogenblik gevat door Claerbout vanuit een veelheid van gezichtspunten, die alle «acteurs» van de wedstrijd omvat: spelers, trainers, scheidsrechter en publiek. Zich baserend op duizenden beelden, levert de kunstenaar een complex werk af dat kan gezien worden als een echt schilderij van de bevroren tijd. De intensiteit van dit moment kan makkelijk in relatie gebracht worden met werken uit de Barok, zowel op vlak van het captureren van beweging, de kleuren als de theatraliteit. Het gaat er bij Claerbout om de tijd te doen stilstaan om naar de essentie ervan te peilen, maar ook om een reflectie teweeg te brengen over de kijker bekeken en het sportieve spektakel als theatraal moment. Hij duikt letterlijk in het moment en fixeert de tijd die zonder ophouden verandert. De paradox wil dat Claerbout, door het detailleren van deze veelheid aan gezichtspunten van één enkel moment, aan *Arena* een zeker eeuwigheidsaspect verleent.

Alkoof

Met zijn 16 mm film *signature/une seconde d'éternité* (2010), biedt de Belgische kunstenaar **Lieven de Boeck** (°1971) een complexe visie op het uitwissen van de identiteit. Het is een evidente hommage aan de film *Une Seconde d'Eternité* (1970) van Marcel Broodthaers, die de handtekening «M.B.» toonde. Gefilmd in één seconde (24 beelden per seconde), keert de film van Lieven de Boeck het idee om: zijn handtekening «ldb» verdwijnt in 24 beelden (24 beelden/seconde). De film begint met zijn in inkt geschreven handtekening die vervolgens verdwijnt in een onvolmaakt wit, vol vlekken en stofdeeltjes. Deze 16 mm film toont de handtekening van de kunstenaar, of de «ont-handtekening» in bepaalde zin, een symbolische betekenaar voor zijn bestaan, terwijl de onvermijdelijke ontbinding van zijn aanwezigheid beklemtoond wordt. De kunstenaar liet zijn film in 31 exemplaren ontwikkelen, één exemplaar per tentoonstellingsdag. Gezien de film erg kort is loopt de pellicule, omwille van de projectorwarmte, groot risico op verbranding. De dreiging van deze mogelijke vernietiging versterkt de continue verdwijning van de handtekening, en niemand weet op voorhand hoeveel bobijntjes zullen overblijven aan het eind van de expo.

Linkerzaal

In haar video *Fuck it up and Start again* (2001), verbrijzelt de in Berlijn gevestigde Zweedse kunstenares **Sofia Hultén** (°1972) een gitaar in een smetteloze ruimte. Ze doet dit zevenmaal, in zeven opeenvolgende sequenties. Na elke destructie wordt deze gitaar buiten beeld geduldig terug samengesteld en gelijmd door de kunstenaar. De sequenties volgen elkaar op en tonen de kunstenaar die zich uitleeft op het instrument om het telkens opnieuw tot splinters te herleiden. Het geweld van deze daad staat tegenover de kalmte nodig om het instrument minutieus terug te repareren. Geleidelijk aan vervalt de energie-ontlading nodig voor de eerste destructie in het niets vergeleken met de lichtheid waarmee de kunstenaar het instrument lanceert in de laatste opname. De gitaar breekt makkelijker en makkelijker gezien de herstellingen haar na elke breuk kwetsbaarder maken. Sofia Hultén zet in haar werk een typologie van de rehabilitatie van het object op punt, en baseert zich op repetitieve processen om te doen en te ontdoen, herdoen en ontherdoen.

Rechterzaal

Met *Violent Incident* (1986), onthult de Amerikaanse kunstenaar **Bruce Nauman** (°1941) een intimistisch, gewelddadig moment dat wij als voyeurs bijwonen. Deze scène maakt deel uit van een groter geheel van twaalf video's, die het ieder over deze zelfde scène van huiselijk geweld hebben. Het geheel is eigendom van de Tate Modern te Londen. Hier voorgesteld is het segment Man-Woman dat de eigenheid heeft deze scène in loop te tonen. Het belang van deze sequentie ligt niet alleen in de inhoud maar toont ook hoe vroeg reeds Bruce Nauman, die begon met 16 mm films op het eind van de jaren '60, video's maakte. De technologie die de kunstenaar toendertijd tot zijn beschikking had liet niet toe een tape in 'loop' te laten lopen, zoals we dat vandaag kennen bij DVD-spelers. Nauman copieerde deze scène vele malen op videotape om een totale speelduur van 30 minuten te bekomen. De scène herhaalt zich dus onophoudelijk gedurende deze tijd met een gewilde ambiguë kwaliteit.

In de wonderkamer wordt het hartverscheurende werk *Bruits* van de Israëlische kunstenaar **Absalon** (°1964-†1993) getoond. Gefilmd het jaar van zijn overlijden, toont deze video het gezicht van de kunstenaar in frontaal aanzicht. Tijdens de hele duur van de film roept hij tot hij uitgeput is. Deze dramatische performance toont een man die zijn woede uitroept om zijn angst uit te drijven. Absalon heeft dit zelfportret gerealiseerd kort nadat hij vernam dat hij het HIV-virus had opgelopen. Hij stierft voor zijn dertigste. Alle menselijke wanhoop is zichtbaar en hoorbaar in deze doodsangst.

Het werk in de videobox, *Próxima Aparición* (2005) van de Spaanse kunstenaar **Ignasi Aballí** (°1958), is een werk dat de themas van het nooit ingeloste wachten op en de frustratie van een niet gehouden belofte aanroert. De woorden *Próxima Aparición* staan voor «Coming soon» die gewoonlijk de aankondiging van een bioscoopfilm voorafgaan. Men zou het kunnen vertalen als binnenkort op uw scherm in het Nederlands, of letterlijk als Volgende verschijning. De aankondiging van wat gaat gebeuren plaatst de toeschouwer in een afwachtede houding. Hij anticipeert het beeld dat komen gaat en bereidt zich dus voor om visuele informatie te ontvangen. Steeds op het punt te verschijnen, lijkt het beeld nooit te komen. Enkel de woorden *Próxima Aparición* blijven leesbaar. Enkel de toeschouwer die gedurende dertig minuten de tekst bekijkt heeft de kans om de woorden te zien verdwijnen, niet om eindelijk de langverwachte beelden te zien, maar om een laconieke *Próxima Desaparición* (volgende verdwijning) te zien verschijnen, die eveneens dertig minuten duurt. De verdwijning van wat? Van het beeld dat nog niet verschenen is? Van de tekst die we lezen? Van het wachten? Of meer existentieel: verdwijning van onszelf? Of meer apocalyptisch: verdwijning van de wereld? Om het geheel nog absurder te maken is het goed om te weten dat de kunstenaar de teksten filmde gedurende een uur. Het gaat hier dus niet om computergecreëerde tekst op een filmscherm, maar om een echte film. De relatie met de tijd is van essentieel belang bij Aballí, en het was een evidentie voor hem dat het om een film moest gaan en niet om een numeriek bestand. Tenslotte wekt deze film een gevoel van frustratie aangezien er nooit een goed moment is om hem te zien. Daarentegen biedt dit werk, met een extreme soberheid – zwart scherm en heldere letters – een aankondiging rijk in potentialiteiten.

Alfredo Jaar, *Opus 1981, Andante Desesperato*, 1981, videotape, colour, sound, 7' 15"

David Claerbout, *Arena*, 2007, video projection, custom HD, colour, silent, 33'32"

Lieven de Boeck, *signature / une seconde d'éternité*, 2010, 16mm, B&W, silent, 1"

Sofia Hultén, *Fuck it up and start again*, 2001, DVD, colour, sound, 7'

Bruce Nauman, *Violent Incident: Man woman segment*, 1986, videotape, colour, sound, 30', private coll.

Absalon, *Bruits*, 1993, colour, sound, 2' 27", coll. Josée and Marc Gensollen, Marseille

Ignasi Aballí, *Próxima Aparición*, 2005, DVD, colour, silent, 60'

TERRITORIES OF TIME

Ignasi ABALLÍ

ABSALON

David CLAERBOUT

Lieven DE BOECK

Sofia HULTÉN

Alfredo JAAR

Bruce NAUMAN

12 Maart – 17 April 2010